

Çocuk Hakları

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi

Prof. Dr. Betül Ulukol
Sosyal Pediatri Bilim Dalı

Yusuf...

- o 4 yaşında
- o 5 kardeşten biri
- o Urfa'lı, 2 ay önce annesi ve kardeşleri ile Beypazarı'na gelmiş. Anne mevsimlik tarım işçisi.
- o Baba cezaevinde.
- o Büyük abi çalışıyor- ayakkabı boyacısı

Yusuf'un çocuk hakları...

- o Hangi haklarını kullanıyor?
- o Hangi hakları ihlal ediliyor?

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme (BMÇHS):

Birleşmiş Milletlere üye olan devletler tarafından uzlaşma ile hazırlanan bir insan hakları hukuku metnidir ve onaylayan devlet bakımından bağlayıcıdır.

Tüm -medeni, siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel- insan haklarını içeren ve çocuğun potansiyelinin özgürlük, onur ve adalet ortamında tam olarak gelişmesini sağlamayı hedefleyen hukuken bağlayıcı ilk uluslararası belge.

Birlesmis Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin Tarihi

- o 1924 ... Milletler Cemiyeti tarafından kabul edilen Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi
- o 1948 ... Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- o 1959 .... Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Çocuk Hakları Bildirgesi
- o 1979 ... Uluslararası Çocuk Yılı
- o 1989 ... Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi
- o 1990 ... Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen Dünya Çocuk Zirvesi
- o 1995 ... Türkiye, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni onayladı

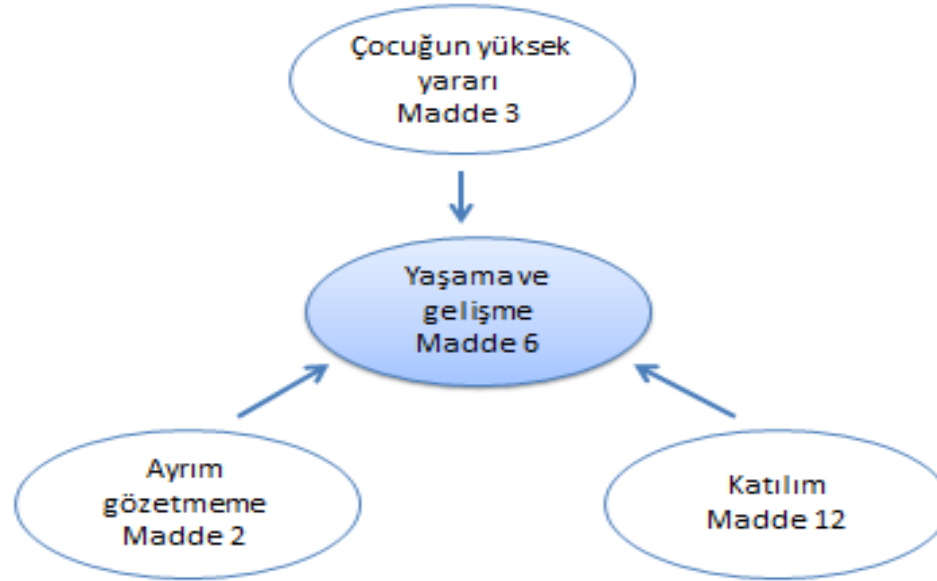
Birlesmis Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin Tarihi

- 2000 ... Birleşmiş Milletler, ÇHS'ne ek İsteğe Bağlı Protokolleri, özelde de Çocukların Silahlı Çatışmalarda Yer Almaları ve Çocukların Satılmaları, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi Hakkındaki İsteğe Bağlı Protokolleri kabul etti
- 2002 ... Türkiye BMÇHS'ye ek olarak Çocukların Satılmaları, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi Hakkındaki İhtiyari Protokolü onayladı
- 2004 ... Türkiye BMÇHS'ye ek olarak Çocukların Silahlı Çatışmalarda Yer Almaları Hakkındaki İhtiyari Protokolü onayladı
- 2011 ... BM Genel Kurulu BMÇHS'ye ek Çocuklar için Bireysel Başvuru Mekanizması Hakkındaki İhtiyari Protokolü kabul etti
- 2012 ... Türkiye BMÇHS'ye ek olarak Çocuklar için Bireysel Başvuru Mekanizması Hakkındaki İhtiyari Protokolü imzaladı

Çocuk Hakları Sözleşmesinin İçeriği

- Önsöz – ÇHS'nin çerçevesini çizer.
- I. Kısım –1 - 40. Maddeler çocuk haklarının kapsadığı konuları tarif eder.
- II. Kısım –41 - 45. Maddeler izleme ve uygulama ile ilgilidir.
- III. Kısım –46 - 54. Maddeler yürürlüğe girişle ilgili düzenlemeleri içerir.

Şemsiye haklar

SİVİL HAKLAR VE ÖZGÜRLÜKLER:

- o a) Adı ve milliyeti (Madde 7)
- o b) Kimliğin korunması (Madde 8)
- o c) İfade özgürlüğü (Madde 13)
- o d) Doğru bilgiye ulaşma (Madde 17)
- o e) Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü (Madde 14)
- o f) Barışçıl toplantı yapma ve örgütlenme özgürlüğü (Madde 15)
- o g) Gizliliğin (Kişiselliğin) korunması (Madde 16)
- o h) İşkence veya diğer zulüm, insanlık dışı ve alçaltıcı muamele ve cezalara maruz kalmama hakkı (Madde 37 (a))

AİLE ÇEVRESİ VE ALTERNATİF BAKIM:

- o a) Ebeveyn rehberliđi (Madde 5)
- o b) Ebeveynin sorumlulukları (Madde 18, Parag.1-2)
- o c) Ebeveynden ayırma (Madde 9)
- o d) Ailenin yeniden birleřtirilmesi (Madde 10)
- o e) Çocuk için nafakanın iyileřtirilmesi (Madde 27, Paraf. 4)
- o f) Çocuğun aile ortamından yoksun bırakılması (Madde 20)
- o g) Evlatlık edinme (Madde 21)
- o h) Kanuna aykırı nakletme ve geriye döndürme (Madde 11)
- o i) Fiziksel ve psikolojik iyileştirme ve sosyal bütünlük bakımından (topluma kazandırma) istismar ve ihmal (Madde 39)
- o j) Yerleřtirilenlerin periyodik kontrolü (Madde 25)

TEMEL SAĞLIK VE REFAH:

- o a) Hayatın devamı ve gelişim (Madde 6, Parag.2)
- o b) Özürlü çocuklar (Madde 23)
- o c) Sağlık ve sağlık hizmetleri (Madde 24)
- o d) Sosyal güvenlik ve çocuk bakım servisleri ile olanakları (Madde. 26 ve 18, parag3)
- o e) Yaşam standardı (Madde 27, parag.1-3)

EĞİTİM, BOŞ VAKTI DEĞERLENDİRME VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER:

- o a) Mesleki eğitim ve rehberlik içeren eğitim (Madde 28)
- o b) Eğitimin amaçları (Madde 29)
- o c) Boş vakti değerlendirme, eğlence ve kültürel etkinlikler (Madde 31)

ÖZEL KORUMA ÖNLEMLERİ:

- o a) Tehlike içindeki çocuklar
  - o i) mülteci çocuklar (Madde 22)
  - o ii) fiziksel ve psikolojik iyileştirme ve sosyal bütünleşmede (topluma kazandırma) (Madde39), silahlı çatışma içindeki çocuklar (Madde 38)
- o b) Kanun ile çatışan çocuklar
- o c) İstismar edilme durumundaki çocuklar- fiziksel ve psikolojik iyileştirme ve sosyal bütünleşmeyi (topluma kazandırma) sağlama (Madde 39)
- o d) Bir azınlık veya bir yerli grup içindeki çocuklar (Madde 30)

Hangi hakları var ?

Madde 1	Çocuk tanımı
Madde 2	Çocuğa karşı ve çocuklar arasında ayrımcılık yasağı
Madde 3	Çocuğun yüksek yararı
Madde 4	Hakların uygulanması ve kaynakların çocuklar için azami kullanılması
Madde 5	Ebeveynin, geniş ailenin ve toplumun desteklenmesi
Madde 6	Çocuğun gelişimi, hayatta kalması ve yaşaması
Madde 7	Doğum kayıtları ve kimliğin korunması

Hangi hakları var ?

Madde 8	Çocuğun tabiyetinin, isminin ve aile bağlarının korunması
Madde 9	Aile ayrılığı
Madde 10	Sınırların ötesinde ailenin birleşimi
Madde 11	Çocukların yasa dışı transferi
Madde 12	Katılım ve görüşlerini serbestçe ifade etme
Madde 13	İfade özgürlüğü
Madde 14	Düşünce, vicdan ve inanç özgürlüğü
Madde 15	Barışçıl toplanma ve dernek kurma

Hangi hakları var ?

Madde 16	Mahremiyet, onur ve itibar hakkı
Madde 17	Bilgiye ulaşma özgürlüğü
Madde 18	Ebeveynin sorumlulukları
Madde 19	Şiddet, yaralanma, istismar, ihmal, kötü muamele veya sömürüden korunma
Madde 20	Alternatif bakım (kurum bakımı)
Madde 21	Evlat edinme
Madde 22	Mülteci çocuklar
Madde 23	Engelli çocuklar

Hangi hakları var ?

Madde 24	Zarar veren uygulamalar (sağlık hizmeti)
Madde 25	Alternatif bakımın periyodik takibi
Madde 26	Sosyal güvenlik
Madde 27	Yaşama ve sosyal korunmanın standartları
Madde 28	Eğitim
Madde 29	
Madde 30	Kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma, uygulama ve kendi dilini kullanma hakkı
Madde 31	Oyun ve eğlence
Madde 32	Ekonomik sömürü

Hangi hakları var ?

Madde 33	Uyuřturucudan korunma
Madde 34	Cinsel istismar ve sömürüden korunma
Madde 35	ocukların kaçırılması, satılması ve ticareti
Madde 36	Sömürünün diğer biçimleri
Madde 37	ocuk adet sistemi ve işkenceyi veya zalim, insanlık dışı ve küçük düşürücü diğer davranışlardan ve cezalardan koruma
Madde 38	Silahlı çatışmadan koruma
Madde 39	iyileşme ve topluma kazandırılma
Madde 40	Yasalarla atıřma halinde olan ocuklar

Yusuf'un hakları...

Temel ilkelerin tümü eksiksiz gözetilmeli

Geliştirilmesi gereken alanlar?

- o Verilen hizmetin iyileştirilme sürecinde, çocukların görüşlerini almaya yönelik sistemlerin geliştirilmesi
- o Çocukların sağlık hizmetine kolayca ulaşması
- o Sağlık hizmeti sağlayanların çocuklara hizmet verdiğini bilmesi
- o Fiziksel koşulların çocuklara uygun olarak yapılandırılması
- o Ayrımcılık yapılmaması
  - Engelli çocuklar
  - Etnik azınlıklara ve yerli halklara mensup çocuklar
  - Yoksul çocuklar
  - Ergenler
  - Kurumlardaki çocuklar